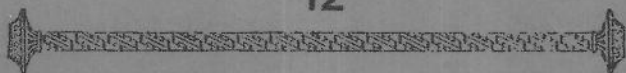

BOEDDHAYANA

publikaties

12

AFHANKELIJKE OORSPRONG

(paṭicca samoep̄pāda)

door

PIYADASSI MAHATHERA

BOEDDHAYANA®
publikaties
12

AFHANKELIJKE OORSPRONG
(paṭicca samoeppāda)

door

PIYADASSI MAHATHERA

uitgave
Nederlandse Buddha Dhamma Stichting
Boeddhayana Centrum 's-Gravenhage

Oorspronkelijke titel :
DEPENDENT ORIGINATION
Piyadassi Mahathera
uitgegeven door
Buddhist Publication Society
Wheel Publication no. 15
geautoriseerde vertaling:
Bhikkhoe Dharmawīranatha

EERSTE DRUK: 2523 / 1980

© 1980 Nederlandse Buddha Dhamma Stichting

Niets uit deze uitgave mag worden veelelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this work may be reproduced in any form by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

introduktie

"Afhankelijke Oorsprong" - Paṭicca Samoeppāda - is een basislering van de Boeddha Dhamma (Boeddhisme). De leer daarin is zo diep en diepzinnig dat het niet mogelijk is binnen het beperkte bereik van deze verhandeling een uitgebreid onderzoek te verrichten naar dit onderwerp. Hier is een poging gedaan om, uitsluitend gebaseerd op de leer van de Boeddha, deze lering te verhelderen. Hierbij zijn de betreffende gekompliceerde details achterwege gelaten.

Geleerden en schrijvers hebben deze term op verschillende manieren vertaald. 'Afhankelijke Oorsprong', 'Afhankelijk Opkomen', 'Gekonditioneerde Voortbrenging', 'Oorzakelijke Konditionering', 'Oorzakelijk Ontstaan', zijn enkele vertalingen. Door deze gehele verhandeling wordt de term 'Afhankelijke Oorsprong' gebruikt. Afhankelijke Oorsprong is geen prediking voor de niet-intelligenten en oppervlakkigen, noch is het een lering welke begrepen kan worden door speculatie en louter logika, welke door haarklovede redetwisters naar voren worden gebracht. Dit zijn de woorden van de Boeddha.

'Inderdaad, Ananda¹, diep is deze Paṭicca Samoeppāda en diep doet het zich voor. Doordat zij deze leer niet begrijpen en niet doorgronden, raken deze wezens verstrikt gelijk een verwarde bal draad en worden zij gelijk moendja gras en snellen voort, daar zij niet in staat zijn voorbij de ellendige toestanden van bestaan en samsāra - de kringloop van bestaan - te gaan.'²

Diegenen die er in falen de ware essentie van deze uiterst belangrijke leer te begrijpen zien het aan voor

1. De verzorgende discipel van de Boeddha

2. Mahā Nidāna Sutta, Dīgha Nikāya.

een mechanische wet van oorzakelijkheid of voor een simpel gelijktijdig opkomen, ja zelfs voor een eerste begin van alle dingen, levend en levenloos. Men moet dan ook voor ogen houden dat er geen Eerste Oorzaak met een hoofdletter E en een hoofdletter O is in de Boeddhistische gedachte en afhankelijke oorsprong probeert niet een Eerste Oorzaak op te duiken of zelfs te onderzoeken. De Boeddha verklaarde nadrukkelijk dat het eerste begin van bestaan iets ondenkbaars¹ is en dat zulke denkbeelden en spekulaties over een eerste begin kunnen leiden tot mentale stoornissen². Als men een 'Eerste Oorzaak' aanneemt is men gerechtigd te vragen naar de oorzaak van die 'Eerste Oorzaak'; want niets kan ontsnappen aan de wet van konditie en oorzaak en in deze wereld is deze wet zichtbaar voor een ieder, behalve voor diegenen die niet willen zien.

Volgens Aldous Huxley, 'Diegenen die de fout maken te denken in termen van een eerste oorzaak zijn het lot beschoren nooit wetenschapslieden te worden. Maar daar zij niet weten wat wetenschap is, zijn zij zich er niet van bewust dat zij iets missen. Wat het westen betreft past het niet langer meer in de gangbare wijze van denken fenomenen terug te verwijzen naar een eerste oorzaak ... Wij zullen er nooit in slagen ons ijzeren tijdperk te veranderen in een gouden tijdperk totdat wij onze ambities, om een eerste oorzaak voor al ons lijden te vinden, opgeven en het bestaan van vele oorzaken die gelijktijdig werkzaam zijn, van ingewikkelde wederzijdse relaties en herhalende akties en reakties toegeven.'³

Er is in de Boeddhistische gedachte geen plaats voor een scheppende god die de goede en slechte daden van de wezens van zijn schepping beloont of straft. Een theïst echter, die wezens en gebeurtenissen toe-

1. Samyoetta Nikāya, II, Anamatagga Samyoetta, p. 179

2. Angoettara Nikāya, IV, p. 77

3. Ends and Means (London 1945), pp. 14, 15.

schrijft aan een almachtige scheppende god zal nadrukkelijk zeggen, 'Het is Gods wil; het is heiligschen- nis de Autoriteit in twijfel te trekken.' Dit God-idee verstrikt echter de menselijke vrijheid om te onderzoeken, te analyseren, na te vorsen, te zien wat er achter dit naakte oog is en vertraagt het inzicht.

Laten we nu even aannemen dat 'x' de 'eerste oorzaak' is. Brengt deze onderstelling ons nu ook maar iets dichterbij ons doel, onze bevrijding? Sluit het niet de deur ervoor? Boeddhisme verklaart, aan de andere kant, dat dingen noch veroorzaakt worden door één oorzaak (ekahetoeka) noch zijn zij zonder oorzaak (a-hetoeka): de twaalf factoren van de Paṭicca Samoepāda en de vier-en-twintig konditionerende relaties (paccaya) uiteengezet in de Paṭṭhāna - het zevende en laatste boek van de Abhidhamma Pīṭaka - demonstreert duidelijk hoe dingen veelvoudig veroorzaakt (aneka-hetoeka) zijn; en door te verklaren dat dingen noch zonder oorzaak noch te wijten zijn aan één enkele oorzaak loopt het Boeddhisme 25 eeuwen vooruit op de moderne wetenschap.

We zien het bestuur van een natuurlijke wet - oorzaken en gevolgen zonder begin - en niets anders wat het universum beheerst. Elk gevolg wordt op zijn beurt weer een oorzaak en dit gaat voor eeuwig door (zolang onwetendheid en begeerte het toestaan voort te duren). Een kokosnoot is bijvoorbeeld de hoofdoorzaak of nabije oorzaak van een kokosnootboom, en diezelfde boom is weer de oorzaak van vele kokosnootbomen. 'X' heeft twee ouders, vier grootouders en zo strekt de wet van oorzaak en gevolg zich ononderbroken uit, gelijk de golven van de zee - ad finitum.

Het is gewoon onmogelijk om een eerste begin waar te nemen. Niemand kan de absolute oorzaak van iets opsporen, zelfs niet van een zandkorrel, laat staan van menselijke wezens. Het is nutteloos en zinloos om te gaan zoeken naar een begin in een verleden zonder begin. Leven is geen identiteit, het is een wording.